

בלעדי

החברה שלנו לא באמת מוקיעה שחיתות

עו"ד רני שורץ

יו"ר (משותף) ועדת מערכת "עורך הדין"

עו"ד שלומי שני (שמחי)

עורך כתב העת "עורך הדין"

אין לך אדם שיכול להיות מוכן יותר לתפקיד פרקליט המדינה משי ניצן. בדיוק לפני 25 שנה פסע ניצן לראשונה אל בניין משרד המשפטים ברחוב צלאח א-דין בירושלים.

במשך חצי היובל שחלף מאז הוא פקד את חדר פרקליט המדינה אולי יותר מכל אחד אחר, תחילה כעוזר אישי לפרקליטת המדינה דורית ביניש, אחר כך בעבודתו כפרקליט במחלקת הבג"צים ובתפקידו כממונה על עניינים ביטחוניים, וכלה בתפקידו האחרון כמשנה לפרקליט המדינה לעניינים מיוחדים, תפקיד שמילא במשך שמונה שנים. במהלך השנים ייצג ניצן את המדינה בתיקי מפתח רגישים ובולטים ועבד בצמידות לפרקליטי טי המדינה ביניש, עדנה ארבל, ערן שנדר ומשה לדור.

ובכל זאת, בראיון ראשון עימו מאז התמנה לפרקליט המדינה לפני כשנה, מודה ניצן כי אפילו הוא הופתע מהקושי ומהאינטנסיביות

A portrait of Rami Koz, a man with glasses, wearing a dark suit, white shirt, and a red and black striped tie. He is looking slightly to the right of the camera with a neutral expression.

בראיון ראשון מאז התמנה לתפקידו לפני כשנה, מביע פרקליט המדינה שי ניצן ביקורת על האדישות שבה מתייחסת החברה לאנשים שהורשעו בעבירות שיש עימן קלון • בתום השנה העמוסה בחייו מספר הפרקליט מספר 1 על הלבטים לפני ההחלטה לחתום על הסכם עדת מדינה עם שולה זקן ("אחת ההחלטות הקשות שקיבלתי"), מדבר על סכסוך העבודה שהכריזו הפרקליטים בעקבות הקמת מוסד הביקורת החדש ("לא אני ולא הפרקליטים מפחדים מביקורת") ומגיב למתקפות האישיות נגדו ("אני לא נהנה מזה, אבל אני שלם עם עצמי")

"צריך להעלות את רמת הענישה במאבק בשחיתות הציבורית". פרקליט המדינה שי ניצן בלשכתו במשרד המשפטים בירושלים
צילומים: רפי קוץ

”החברה לא מוקיעה...”

שמעמיד בפניו תפקיד ראש מערך התביעה במדינת ישראל. מתשובותיו היה אפשר לחוש בכובד האחריות המוטלת על כתפיו. מלבד היותו הסמכות המקצועית הבכירה בפרקליטות המדינה, ניכר בניצן כי אינו מקל ראש גם במשימת הניהול כמי שאחראי לכ-1,640 עובדים, מהם כ-950 פרקליטים וכ-350 מתמחים. ניצן מבקש להחזיר בהם מעין גאוות יחידה, לעודד מצוינות ולהרחיב את הגיוון האנושי בפרקליטות. חוץ מזה הוא נוקט צעדים להגביר את החשיפה של הפרקליטות לסטודנטים מצטיינים כדי למשוך אותם אל שורותיה ולבנות את דור העתיד של הפרקליטות.

ניצן מציב את המאבק בשחיתות השליטתית ובאלימות כשניים מהיעדים המרכזיים של הפרקליטות בראשותו. עם זאת, בין שלל הפרשות התקשורתיות ובראשן תיקי אולמרט (הראיון התקיים טרם חשיפת פרשת החשד לשחיתות במגזר הציבורי במרכזה עומדת סגנית השר פאנינה קירש-נבאום), הוא מבקש להזכיר גם את שיפור השירות כיעד-על. ניצן והפרקליטות, הוא מדגיש, שמים כל העת את האזרח הפשוט לנגד עיניהם.

”צדק נדחה איננו צדק”

מה היעדים העיקריים שלך בתפקיד?

היעד הראשון במעלה הוא לתת שירות לאזרח ולשפר את השירות במובן של קיצור הזמנים, זה תפקידנו בחיים. בעיתונים תמיד מדברים על תיקי השחיתות ועל תיקי המין המפורסמים ואולי על תיקי אלימות קשים וארגוני פשיעה, אבל בסופו של דבר לאזרח הקטן יש תיקים בפרקליטות, והוא רוצה שהתיק שלו יתנהל כמה שיותר מהר. בפרפראזה על מה שאמר המשורר הלאומי, לעיתים צדק נדחה איננו צדק. מצד שני, מובן שמי שחושב שכל תיק יכול להיות מטופל בתוך חודשיים או שלושה לא מבין את המציאות. מדי שנה בשנה נפתחים כ-200 פרקליטות כ-30 אלף תיקים פליליים ו-20

”ברור שבתיק כזה יש הפתעות לא מעטות, וברור שהיה יותר טוב אם לא היו בו הפתעות כלל, אלא שזה טיב עבודתנו. חשוב לנו להביא את כל מה שיש בידו לפני בית המשפט, וכבר עתה הוכח שהופרכה טענת ההגנה שהחביאו כאן מי יודע מה”

”הפריע לי שהודלפו קלטות כי הן יצרו תמונה מעוותת. אני לא עוסק במי מדליף, אבל לכל אחד יש החשדות שלו. הכי גרוע כשמציגים תמונה חלקית ומעוותת. או שהכל לא יפורסם או שהכל יפורסם”

אלף תיקים אזרחיים, ומוגשים כ-5,000 כתבי אישום בממוצע.

גם היועמ”ש רואה חשיבות גדולה בעניין, וכבר לפני שלוש שנים הוא הוציא הנחיה הקוצבת פרקי זמן מרביים לטיפול בתיקים שהגיעו לפרקליטות. מדובר בפרקי זמן בין שנה לשנתיים, לפי סוג התיק, ואנחנו בהחלט עומדים ביעדים. רק בתיקים מעטים מבקשים הארכה, בשבריר האחוז.

בה בעת אנחנו עושים מאמץ לסיים את כל התיקים שהגיעו אלינו לפני הוצאת ההנחיה. יש תיקים ששוכבים בפרקליטות חמש עד שבע שנים, וזו תופעה שצריך לבער. ביקשתי לקבל מכל פרקליטות המחוז תמונת מצב של מלאי התיקים אחת לשלושה חודשים, ועל כל תיק פתוח שעדיין ממתין מעבר לפרק זמן סביר ביקשתי לקבל הסבר. מובן שהדבר יוצר אמביציה לכל פרקליטות מחוז לסגור תיקים, ולשמחתי הרבה בשנה האחרונה הקטנו את מלאי התיקים הישנים השוכבים למעלה משנה בכ-30% (מ-3,400 ל-2,300), אף שתיקים חדשים מגיעים כל הזמן. קשה לחסל פיגורים, אבל מבחינתי זו מטרת-על. פרקליט מדינה טוב, פרקליט מחוז טוב, מנהל טוב, חייב שתהיה לו בקרה ופיקוח על מה שקורה, ואכן כבר רואים תוצאות.

ומהם היעדים המקצועיים?

במישור הפילי, המאבק בשחיתות שלטונית הוא יעד חשוב מאוד. הוא על סדר יומה של הפרקליטות כבר שנים, ויש הישגים לא מבוטלים בעניין. כמו בהרבה תרופות אחרות, הדרך להילחם בשחיתות היא בראש ובראשונה חינוכית-חברתית ולא בהכרח באכיפה פלילית, אם כי ברור שהאכיפה הפלילית מחויבת.

למה הכוונה?

אני רוצה להגיע למצב שבו אדם שהורשע בעבירה של שחיתות שיש בה יסוד של קלון, למשל בעבירת שוחד, לא יוכל להיות סלב. המצב שבו אדם מורשע בעבירה עם קלון והציבור הרחב ממשיך כאילו כלום הוא לא סביר בעיניי. זה מראה שהחברה לא באמת

"אני רוצה למשוך
לפרקליטות אוכלוסיות
מיעוטים. חשוב לי
שאנשים ידעו כי
הפרקליטות היא גם
שלהם". ניצן

לפני שהוא פרקליט או שוטר או עורך דין, הוא אזרח שיש לו משפחה וילדים, וצריך להילחם בתופעה הזאת. תת-תרבות הס־כין ותת-תרבות האלה הן תופעות קשות. כולם אומרים את זה וטוב שכולם אומרים את זה, אבל צריך בכל זאת להילחם. ואנחנו נלחמים על ידי מאבק מתמיד להעלאת רמת הענישה באמצעות הגשת ערעורים על קולת העונש במקרים לא מעטים.

צריכים לשים שלט מול כל שופט שדן בעניינים פליליים ובו אמרת חז"ל: "כל המ־רחם על אכזרים, סופו שיתאכזר לרחמנים". נכון שתמיד יש נסיבות אישיות וצריך לה־תחשב בהן, אבל באופן מידתי. בסופו של דבר צריך לזכור שיש כאן חברה שזכאית

של שלוש וחצי שנות מאסר, ואחר מקבל עונש של שלוש שנים, אין בכך ביטוי לחר־מרת המעשים. לכן הגשנו ערעור אשר תלוי ועומד, וזו תמצית נימוקיו. תפקידנו בהק־שר של ענישה הוא לבקש החמרה במקרים המתאימים, וצריך להעלות את רמת הע־נישה כחלק מהמאבק בתופעות השחיתות הציבורית.

"האלימות ברחוב טורדת את שנותי"

יעדים נוספים?

יעד אחר שטורד את שנותי הוא עבירות האלימות הקשות ברחוב. העובדה שאדם לא יכול לרדת מהבית בביטחון מלא אלא צריך לחשוש נוראה בעיניי. כל אחד מאיתנו,

מוקיעה שחיתות, וחברה שלא באמת מור־קיעה שחיתות אלא מגלה הבנה – שלא תתפלא שיש בה יותר שחיתות.

בהקשר הזה, אתם מרוצים מפסק הדין בפרשת הולילנד?

אני חושב שפסק הדין גרם לטלטה משום שזו פרשה ענקית ורחבת היקף. הש־חיתות, כך נקבע בפסק הדין, הגיעה עמוק במישורים שונים. למרות שנגזרו בה ער־נשים ראויים על רוב המורשעים, המדינה החליטה – אני החלטתי בעצם, כמובן לפי המלצות – להגיש ערעור על קולת עונשם של שני נותני השוחד המרכזיים; אם אדם שנתן שוחד במיליונים רבים של שקלים ללא מעט אנשים במשך שנים מקבל עונש

”החברה לא מוקיעה...”

לחיות בשקט ובשלווה.

האם תיקון 113 לחוק העונשין בעניין הבניית שיקול הדעת עזר בעניין הזה?

מדובר בתיקון חדש יחסית, וצריך פרס־פקטיבה יותר ארוכה לשפוט אותו. בעיני תפקידו של התיקון הזה בראש ובראשונה הוא להביא לאחידות בענישה, לא להחמיר את הענישה.

מה הכלים המרכזיים במלחמה בשחיתות הציבורית?

לא צריך להסתפק רק בצד הפלילי אלא לחשוב על רגולציה ועל חקיקה שתמנע כל מיני תופעות. הדוגמה הידועה היא העמדה שלנו בנושא השעיית ראשי עיריות העומ־דים לדין ומתנהלים נגדם כתבי אישום אף שהם לא הורשעו. בעבר היו אישים כאלה ממשיכים לכהן בתפקידם כדבר שבשגרה, וזו הייתה פגיעה קשה באמון הציבור. במ־סגרת התיק של צבי בר הבענו עמדה בדבר הבעייתיות שבעניין. שם בית המשפט לא ממש נדרש לזה, אבל בתיקים שנדונו לאחר מכן הוא קיבל את עמדתנו והורה על סיום כהונת ראשי העיריות. בעקבות זאת חוקקה הכנסת חוק חשוב מאוד, שכבר נעשה בו שימוש, המאפשר להשעות ראשי עיריות שמוגש נגדם כתב אישום.

אנחנו בתקופת בחירות. מה בדבר חברי כנסת שהורשעו בעבירות שיש עימן קלון ובתום שבע שנים חוזרים לכנסת אחרי שריצו את עונשם?

שבע שנים הן זמן רב. אנחנו לא מוציאים להורג פה. השאלה אם די בשבע שנים היא שאלה משפטית וגם שאלה ציבורית, ובש־ביל זה יש כנסת, ואני שמח שהיא נותנת את דעתה על הדברים האלה.

השאלה היא איך זה מצטייר בעיני הציבור.

לא הכל נגזר על פי נורמות משפטיות, ולא הייתי רוצה שהכל ייגזר על פי נורמות משפטיות. יש נורמות משפטיות וטוב שכך, ומעבר לזה גם הציבור צריך להשפיע ולתת את דעתו. אי אפשר לסדר את הכל בחוק.

”המצב שבו אדם מורשע בעבירה עם קלון ואנשים ממשיכים כאילו כלום הוא לא סביר. זה מראה שהחברה לא באמת מוקיעה שחיתות, וחברה שלא באמת מוקיעה שחיתות אלא מגלה הבנה שלא תתפלא שיש בה יותר שחיתות”

על פרשת הולילנד: ”אם אדם נתן שוחד במיליונים רבים של שקלים ללא מעט אנשים במשך שנים ומקבל עונש של שלוש וחצי שנות מאסר, ואחר מקבל עונש של שלוש שנים, אין ביטוי לחומרת המעשים. לכן הגשנו ערעור”

לכן גם אם חלפו שבע השנים הקבועות בחוק, הציבור עדיין צריך לשקול אם אלה האנשים שהוא רוצה שייצגו אותו בכנסת. זו שאלה ציבורית.

לאחרונה אנחנו עדים לתופעות מת־גברות של אלימות על רקע לאומני ואידאולוגי.

בעיני זאת אחת התופעות הקשות המ־סכנות את החברה, משום שהאלימות על רקע לאומני ואידאולוגי הן כמו מעגלים שהולכים ומתפשטים. אם לא נלחמים בהן, הן יכולות לצאת משליטה.

מצד שני, אנחנו חיים במדינה שחופש הביטוי הוא אחד מעקרונות היסוד שלה, וטוב שכך. לכן צריך להיזהר מאוד בעבירות ביטוי על רקע אידאולוגי. לא בכדי בעבירות העיקריות בתחום הזה – הסתה לאלימות, הסתה לגזענות, המרדה – לא פותחים בח־קירה אלא באישור דרג בכיר מאוד בפרק־ליטות המדינה, ובשביל להגיש כתב אישום בגין הסתה לאלימות והסתה לגזענות צריך אישור של היועמ”ש עצמו, וזו סמכות שלא הואצלה.

מאות תיקים נפתחים בשנה בנושא הזה, שהוא גם פופולרי מאוד – כל אחד אוהב להגיש תלונה נגד הצד השני למפה. עם זאת חייבים להילחם בתופעות הקשות. בעק־בות התופעות החברתיות של גזענות משני הצדדים שפרצו במבצע צוק איתן, הכרזנו על זה שוב כיעד חשוב ביותר, נפתחו עש־רות רבות של חקירות וכבר הוגשו כמה כתבי אישום כבדי משקל על הסתה. מדובר במאבק כמעט סיזיפי, אבל אסור להירתע. זה באמת בנפשנו.

”אנחנו עיוורי צבעים”

בהקשר הזה, לא סוד שהיו מתקפות נגד מצד גורמי ימין בשנים האחרונות. איך אתה מרגיש כלפי זה ברמה האישית?

אדם שבא לתפקידים בכירים במערכת הציבורית ובוודאי במערכת אכיפת החוק צריך להיות מוכן לספוג התקפות. פרקלי־

פרקליטי המדינה לדורותיהם

גבריאל בכ
1969-1982

צבי ברניב
1962-1969

קולין גילון
1953-1961

ארווין שימרון
1950-1953

חיים כהן
1948-1949

שי ניצן
2013-

משה לדור
2007-2013

ערן שנדר
2004-2007

עדנה ארבל
1996-2004

דורית ביניש
1989-1995

יונה בלטמן
1982-1988

נגד הפרקליטות מכיוונים שונים, כעת זו כבר לא רק טענה ציבורית.

קודם כל, לא נגעתי בתיק הזה משום שאני מעורב בו. אכן קראתי את הכרעת הדין, וראיתי שטענת האכיפה הבררנית התקבלה על סמך עיון בארבע החלטות של הפרקליטות, אבל משום שאני נוגע בדבר אין לי שום כוונה להגיב עליה ישירות. במישור העקרוני אני יכול להגיד שהטענה של אכיפה בררנית כביכול של הפרקליטות בנושא של עבריינות אידאולוגית עלתה בשנים האחרונות שוב ושוב לפני בתי המשפט ונדחתה שוב ושוב, לרבות בכמה פסקי דין של המחוזי. יש דוגמאות של תיקים אחרים שבהם בדקו עשרות רבות של החלטות של הפרקליטות ודחו את הטענה. אותן החלטות היו מבוססות על "מחקרי עומק" של מדיניות הפרקליטות. אני גאה מאוד במשמעות של אותן החלטות, והדברים מדברים בעד עצמם.

גם אם מדובר בהחלטה בודדת וחריגה, אתה ודאי מבין שהכרעת הדין בעניין

ימין. כמו שאומרים, אם מתקיפים אותך גם מפה וגם מפה, כנראה אתה בסדר. אני, כמו כל הפרקליטים, עיוור צבעים בעבודתי. כך אנחנו אמורים לפעול. אני לא מסתכל לא על דתו של אדם, לא על מוצאו הלאומי, לא על השקפותיו הפוליטיות. זה לא מעניין אותי כהוא זה. הדבר היחיד שאני בוחן הוא אם יש ראיות לביצוע עבירה או אין ראיות, מה מדיניות ההעמדה לדין ואם יש עניין לציבור או אין עניין לציבור בהעמדה לדין. כשאני מגיע למסקנה שיש ראיות ויש עניין לציבור, אני מגיש כתב אישום. כך עשיתי בעבר, כך אני עושה גם היום. ואם אתה שלם עם עצמך, עם כל השאר אפשר להסתדר.

לאחרונה ניתנה הכרעת דין בבית משפט השלום בכפר סבא בתיק של אורי ברעם, שהפיץ סרטון הקורא לרצוח אותך. הוא הורשע אמנם, אבל בית המשפט קיבל את טענתו לאכיפה בררנית ומתח ביקורת על המדיניות המפלה של הפרקליטות. אם ברמה הציבורית אפשר לומר שהיו טענות

טת המדינה לשעבר עדנה ארבל אמרה פעם משפט שאני אוהב לצטט: "לא פלא שכל כך הרבה מתקיפים אותנו - כי הפרקליטות לא מחלקת פרחים, היא מחלקת כתבי אישום". אז ברור שמתקיפים אותנו. מובן שהמתקיפים צריכים להיזהר ולא לגלוש מעבר לביקורת הוגנת וסבירה, אבל אנחנו מבינים שאלה החיים. באופן אישי לא אגיד שאני נהנה מההתקפות, אבל אני שלם עם עצמי לגמרי.

אגב, במשך שנתיים בפרקליטות תקפו אותי גם מן השמאל וגם מן הימין. בעבר תקפו אותי בטענה שיש לי דעות ימניות, בתקופה שהופעתי בהרבה מאוד תיקים ביטחוניים והגנתי על תיקים כגון מדיניות הסיכול הממוקד, הפעלת אמצעי לחץ פיזי בחקירה על ידי שב"כ, נוהל שכן ומעצרים מינהליים. בעבר אמרו שאני עושה דברו של השלטון ותקפו אותי על איזה מין דברים אני מסכים להגן. קיבלתי את זה באהבה כי האמנתי בצדקת דרכי. לאחר מכן תקפו אותי מן הימין בטענה שאני פוגע באנשי

”החברה לא מוקיעה...”

ברעם יכולה לשמש רוח גבית להתקפות נגד הפרקליטות ונגדך באופן אישי.
אני מבין, וכמובן שהיו גורמים שניצלו את ההחלטה הזאת כדי לתקוף אותנו. ברור לי שגם אם אביא מאה החלטות הפוכות, מי שרוצה ייתפס להחלטה הזאת דווקא. התיק הזה יתגלגל כפי שהוא מתגלגל, אין לי מושג לאן, ואני לא מתכוון לעסוק בזה.

”קלטות זקן? לא ידענו על המחיקות”

פרשות אולמרט השונות מעסיקות רבות את הפרקליטות. החוק קובע שבתיקים של ראש ממשלה לשעבר יטפל היועמ”ש, אבל היועץ וינשטיין מנוע מכיוון שהוא ייצג אותו בעבר. אתה מסכים שזה לא מצב אידיאלי?

זה המצב, והוא לא בעייתי בשום מובן. ודאי שהייתי שמח לשתף את היועץ המשפטי, אבל נגזר עליי שלא כך יהיה, וכך אני חנו מתנהלים.

באחד הנאומים שלך אמרת שחלק מההחלטות בעניין אולמרט היו קשות לך. תוכל להרחיב?

הפסיקה קובעת, וזו גם הייתה במקור העמדה של הפרקליטות, שכאשר מדובר באישי ציבור ובוודאי בראש ממשלה, צריך כים להיות זהירים מאוד. עם זאת, ברמה המהותית, המבחן להעמדה לדין חד הוא לראש ממשלה ולאחד העם שאיננו איש ציבור. אנחנו זהירים מאוד, ולא פשוט לקבל החלטות בתיק של ראש ממשלה לשעבר. יש לזה משמעות כבדה.

חוץ מזה נוצרה סיטואציה תקדימית שכמעט לא הייתה כמותה, שבשלב מתקדם כל כך במשפט התקבל חומר מוצק כל כך – קלטות – שהשליך ישירות על פסק הדין. לכן היו כאן התלבטויות מקצועיות קשות.

אתה יכול לשתף אותנו קצת בשיקולים שהיו בקבלת ההחלטה לחתום על הסכם עד מדינה עם שולה זקן בשלבים מתקדמים כל כך של ההליך?

זו הייתה אחת ההחלטות היותר מורכ-

”לא הכל נגזר על פי נורמות משפטיות, ואי אפשר לסדר את הכל בחוק. לכן גם אם חלפו שבע השנים הקבועות בחוק, הציבור עדיין צריך לשקול אם אלה האנשים שהוא רוצה שייצגו אותו בכנסת. זו שאלה ציבורית”

על החוק למניעת הסתננות: “למדנו היטב את פסקי הדין, ואני לא רואה שום בעיה חוקתית, משפטית או מוסרית בפעולת הכנסת. תפקידה וחובתה הוא לחוקק. החוק החדש מאזן את הדברים היטב, אבל אם מישהו יחשוב אחרת הוא ילך לבג”ץ, וזה יפסוק את אשר יפסוק”

בות שהובאו לפתחי. לא רק משום שמדובר בראש ממשלה לשעבר, אלא גם מבחינת שיקול הדעת. אני מזכיר שבפעם הראשונה שזקן הציעה להיות עדת מדינה ולהעיד נגד אולמרט, סירבנו לאחר לבטים קשים. הגענו למסקנה שבשלב מתקדם כל כך של ההליך, גם אם נאשמת מרכזית מחליטה לשנות את דעתה ולדבר נגד הנאשם השני – האיזון מוביל לטובת העיקרון שלפיו לא תובא עדות חדשה בשלב מתקדם.

אבל בפעם השנייה היא כבר באה עם ראיות חפציות.

נכון, ובקלטות היו דברים מהותיים מאוד. חשבנו שבסופו של דבר גובר האינטרס הציבורי להגיש אותן על פני העובדה שההליך כבר בשלב מתקדם מאוד. מדובר גם בראיות שהיו רלוונטיות לשני משפטים, לטלנסקי ולהולילנד. התנהל משא ומתן שבו היא דרשה טובות הנאה שהיו מופרזות לטעמנו ולכן סירבנו לה, ואז היא ריככה את דרישותיה. הגענו למסקנה שאם היא תבוא על עונשה ותשב בכלא לתקופה משמעותית, ומצד שני נוכל לבקש להציג לפני בתי המשפט ראיות חפציות משמעותיות בשני ההליכים, האינטרס הציבורי מחייב אותנו לעשות זאת. ההחלטה הייתה קשה ביותר.

ובדיעבד אתה שלם איתה?

אני חושב שההחלטה הוכיחה את עצמה כנכונה מאוד, במיוחד לאחר שקיבלה למעשה את אישור בית המשפט העליון, שהחזיר את תיק טלנסקי לערכאה הראשונה כדי לקבל ראיות נוספות. זה אמנם חייב הגשת בקשה תקדימית לפי סעיף 211 לחסד”פ, אבל גם הנסיבות היו תקדימיות. אם בית המשפט העליון היה דוחה את הבקשה, זה לא היה אומר בהכרח שההחלטה לא נכונה; לנו הרי יש השיקולים שלנו, ובית המשפט לא עובד אצלנו אלא מקבל החלטות עצמאיות, אבל נדמה לי שההחלטה במקרה זה מדברת בעד עצמה.

כל שני וחמישי מתפרסמת הקלטה חדשה. אתם לא חוששים שיש בתיק הזה

עוד דברים שלא ידועים לכם?

בכל תיק החששות רבים, אבל יש לי קל-טות שעל פניהן מדברות בעד עצמן. הצגנו את הדברים לבית המשפט, הבענו לפניו את עמדתנו, ועכשיו הוא יחליט.

אבל התברר שהיו הקלטות שנמחקו ולא הובאו לידיעתכם על ידי שולה זקן. ידעתם עליהן?

לא, לא ידענו מראש על המחיקות. ברור שבתיק כזה יש הפתעות לא מעטות, וברור שהיה יותר טוב אם לא היו בו הפתעות כלל. אלא שזה טיב עבודתנו, ואנחנו מתמודדים עם ההפתחות. חשוב לנו להביא את כל מה שיש בידינו לפני בית המשפט כדי שיראה הכל, וכבר עתה הוכח שהופרכה הטענה של ההגנה שהחביאו כאן מי יודע מה.

ומה דעתך על זיהום הליך המשפט במובן זה שהקלטות חדשות מתפרסמות בתקשורת מדי כמה ימים?

היו קלטות שהוצא להן תחילה צו איסור פרסום אך הוא הוסר בינתיים, ובכך בית המשפט קיבל את עמדתנו שאין עילה להמשך צו איסור הפרסום. הפריע לי שהודלפו קלטות אחרות, שמסיבות כאלה ואחרות לא הוצא להן צו איסור פרסום. פתאום קוראים פרטי פרטים משיחות מסוימות, וזה יוצר תמונה מעוותת. אני לא עוסק במי מדליף, אבל לכל אחד יש החשדות שלו.

אחרי שהוסר צו איסור הפרסום על הקלטות, הציבור יכול לראות את כל התמונה ויכול לשפוט היטב. הכי גרוע כשמציגים תמונה חלקית ומעוותת; או שהכל לא יפורסם או שהכל יפורסם. אבל התחילו לפורסם, ויש פה גם עיקרון של זכות הציבור לדעת, לכן חשבנו שהיה מקום להסיר את צו איסור הפרסום. ואכן כך החליט בית המשפט.

יש להניח שאתם לא בעד ניהול משפט בתקשורת.

אנחנו לא מנהלים שום תיק בתקשורת. הזירה שלנו היא בית המשפט. כמובן מה שהגשנו לבית המשפט ידוע לציבור ולת-

"קלון? שבע שנים זה הרבה. אנחנו לא מוציאים להורג פה". בכניסה למשרד המשפטים

”החברה לא מוקיעה...”

קשורת, ולעיתים אנחנו אומרים את דברנו גם בתום המשפט, אבל אנחנו זהירים מאוד בראיונות למשל. לעיתים סגורים, נאשי-מים ועדים לא נזהרים בדבריהם, והרבה פעמים יוצאת תמונה מעוותת בתקשורת. אם מקשיבים למה שנאמר בתקשורת לפי-עמים יכולים להתרשם שאדם תכף יזוכה, וכשהוא מורשע כולם אומרים: ”איך ייתכן שהוא הורשע? הרי הוא אמר בביטחון שהוא חף מפשע”, והסגור שלו אמר: ”אנחנו נוציא את הצדק לאור”, ”לא יעלה על הדעת”, ”מתנכלים למרשי”. התוצאה היא שאנשים שהולכים שבי אחרי הפרופגנדה והדיסאינפורמציה מופתעים מבית המשפט. משפטים צריך לנהל בבית משפט ולהפיד על דיווח הוגן.

זה התיק הקשה ביותר שהיה לך בשנה הזאת?

זה בוודאי אחד התיקים הקשים, גם משום שמדובר בראש ממשלה לשעבר וגם משום שהיועמ”ש נמנע מטיפול בו. האחריות העליונה היא עליי, והיו בתיק כמה מרכיבים שתרמו לקושי: הייתה כאן סיטואציה תקדימית, כמה פרשות מקבילות – ראשונטורס, טלנסקי והולילנד – וכן החקירה בחשד לשיבוש הליכי משפט, והשאלה היא למה נתנים עדיפות. אז זה בלי ספק אחד התיקים הקשים שעסקתי בהם ואחת ההחלטות הקשות שקיבלתי.

איזה עוד תיק קשה נחרת בזיכרוןך מהשנה הראשונה?

כשהתמניתי לתפקיד נפלו עליי בבת אחת כמה תיקים קשים. בפרשת הברנוער קיבלנו החלטה לא פשוטה לסגת מאישום בתיק שהיה בו רצח שפל כל כך כלפי אנשים חסרי ישע וחפים מפשע. זה היה תיק כבד, אבל ההחלטה שם לא הייתה קשה. ברגע שהשתכנענו שאין מספיק ראיות להמשיך במעצר, אמרתי שצריך להגיש מיד בקשה לשחרר אותו אחרי שמונה חודשים וחצי של מעצר. סיימנו ישיבה בשעה ארבע, ואמרתי לי: ”בסדר, מחר בבוקר נגיש את הבקשה”.

”בעקבות הגזענות שפרצה משני הצדדים במבצע צוק איתן הוגשו כבר כמה כתבי אישום כבדי משקל על הסתה לפעמים ההסתות קשות, וצריך להילחם בהן. מדובר במאבק כמעט סזיפי, אבל אסור להירתע. זה באמת בנפשנו”

”לא כל חייל הולך עם עורך דין בתרמילו. שום עורך דין לא אומר לחייל: 'עכשיו תירה', 'עכשיו אל תירה'. אלה השמצות חסרות בסיס. הפרקליטות הצבאית ואנחנו לא מנהלים את המלחמה, אלא נתונים את המעטפת המשפטית”

ואני אמרתי: ”לא, אנחנו ניגש היום. אין שום סיבה שהוא יבלה עוד לילה במעצר”. ואכן, בשעה שש האיש היה חופשי. אני גאה מאוד שפעלנו בלי מורך לב בעניין, וב-עיניי זה אות כבוד למערכת אכיפת החוק; ברגע שהגענו למסקנה שצריך לשחרר את האיש ולחזור בנו מכתב האישום, כך עשינו.

”לפסול חוק זה לא דבר פשוט”

הספקת לעבוד במשך שנה עם שרת המשפטים ציפי לבני. איך היית מסכם את כהונתה?

אני לא נוהג לסכם כהונות של פוליטיקאים. ברמה האישית הייתה לי מערכת יחסים טובה ועניינית עם השרה, וגם עם היועמ”ש ועם המנכ”לית של המשדר, מה שמקל את העבודה הקשה. השרה לבני הייתה שותפה למאבק שלנו בהסתה ובעבר-ריינות אידאולוגית, ובמובן זה כמובן שמ-חנו לשתף פעולה.

התמחית אצל נשיא בית המשפט העליון אהרן ברק. איך אתה חש נוכח דברי חקיקה המבקשים לפגוע ברמה מסוימת במסורת השיפוטית שהוא הנחיל?

בכל דבר צריך לדון לגופו. תרומתו של הנשיא ברק למשפט הישראלי היא עצומה ורבה, והוא דמות מעוררת השראה, אבל הוא עצמו אמר שאינו מקבל את הביטוי ”חוק עוקף בג”ץ”. תפקידה של הכנסת לחוקק ותפקידה של הרשות השופטת לפי-עול בגדר סמכויותיה, ואם למשל יש חוק הפוגע בחוק יסוד משוריין, תפקידה לפסול אותו. אבל אם היא פסלה אותו, הנושא יכול לחזור לכנסת – והכנסת יכולה ליצור איזון חדש ראוי יותר. ואם גם זה לא מוצא חן בעיני מישור, הנושא יחזור לבית המשפט. זה דבר לגיטימי.

כפי שקורה עם החוק למניעת הסתנות. בדיוק. חשבנו שההסדר הראשון הוא בר-הגנה והגנו עליו, אבל בג”ץ חשב אחרת. הנושא חזר לכנסת, והיא שינתה את האיזון. זה חזר לבג”ץ ושוב נפסל ושוב חזר לכנסת,

“גוף הביקורת? אנחנו לא מושלמים”

מה עמדתך ביחס לגוף הביקורת על הפ-רקליטות?

לא אני ולא הפרקליטים מפחדים מביקורת. אנחנו עושים עבודה מקצועית מאוד, במסירות נפש ממש. ברור שיש טעויות, ואין לנו שום בעיה עם ביקורת. הפרקליטות, כפי שפרקליט המדינה הקודם נהג לומר, היא אחד הגופים הכי מבוקרים במערכת הציבורית אם לא המבוקר שבהם. מוסד הביקורת הזה הוקם לפני כשנה, לפני שהתמניתי לתפקיד. יש ביני ובין הנציבה יחסי עבודה מצוינים. לפי התנהלות העבודה עד כה הם עושים עבודה עניינית. ידוע שלפרקליטים יש חששות לא מבוטלים, והם הכריזו על סכסוך עבודה כי לא התייעצו איתם בנושא. הם מודאגים משאלות כגון איזה חומר מתיקי הפרקליטות יכולה הנציבות להעביר החוצה, מה היא לא יכולה, ואם לפרקליטים יש זכות לייצוג על ידי עורכי דין במהלך הביקורת.

אנחנו מתקדמים במגעים, ואני מקווה שבקרוב יהיה אפשר לסיים את הסכסוך ולאפשר לנציבה לעשות את מלאכתה, ומצד שני להרגיע את החששות המוצדקים של הפרקליטים.

ולגופו של הליך הביקורת?

תפקידה הראשון במעלה של הנציבה, גם בעינייה, הוא לערוך ביקורת מערכתית על הפרקליטות ולא לטפל בתלונה פרטנית זו או אחרת. היא כבר עורכת כמה וכמה ביקורות מערכתיות, והממצאים שלהן יוכלו בהחלט לסייע לנו בשיפור עבודתנו. אנחנו לא מושלמים, תמיד יש מקום לשפר.

“שלא יבואו לעשות אצלנו סיבוב”

מה דעתך על כוח האדם האנושי בפרקליטות?

הפרקליטות היא גוף ברמה אנושית גבוהה מאוד, ואנחנו מתגאים בזה. בטקס ההסמכה האחרון של עורכי הדין החדשים, בנשאתי נאום ברכה, כשעלו המצטיינים

“הקלטות שהודלפו יצרו תמונה מעוותת”. ניצן

זה נשק לא קונבנציונלי. בית המשפט נוהג בזהירות רבה, אך כאשר הוא חושב שנחצה קו אדום הוא אומר את דברו, וזה לא פוגע באמון הציבור. אמון הציבור נבנה מרשת של דברים, ולשמחתי מערכת בתי המשפט היא עדיין אחת המערכות המוערכות במדינת ישראל, גם אם יש מי שלא יסכים איתי בעניין הזה.

מתוקף תפקידך אתה חבר במועצת לשכת עורכי הדין. כיצד אתה רואה את המשבר בלשכה?

אני משתדל להימנע מהעיוותים הפוליטיים בתוך הלשכה, וצר לי עליהם. יש הרבה מטרות והישגים שאפשר להשיג לטובת ציבור עורכי הדין ולטובת החברה הישראלית. בעיניי תפקידה של הלשכה הוא לא להצטמצם לדאגה לציבור עורכי הדין אלא להסתכל על דברים בפרספקטיבה רחבה יותר. ללשכה יש תפקידים ומשימות חשובים, ואני מקווה שהמשבר ייפתר וכולם יפעלו יחד.

ועכשיו יש חוק חדש. למדנו היטב את פסקי הדין, ואני לא רואה שום בעיה חוקתית, משפטית או מוסרית בפעולת הכנסת. תפקידה וחובתה הוא לחוקק.

שאלו את עמדתנו, את עמדת היועמ”ש, ונדמה לי שהחוק החדש מאזן את הדברים היטב, אבל אם מישהו יחשוב שלא הוא ילך לבג”ץ, וזה יפסוק את אשר יפסוק. בעיניי זו הדרך שהדברים צריכים להתנהל בה.

ואתה לא חושב שפסילות חוזרות ונשנות של חוק כמו במקרה הזה פוגעות באמון הציבור בבתי המשפט? אם לא הפסילות עצמן, הרי ההתבטאויות שבאות בעקבותיהן.

לא פשוט לפסול חוק, ובית המשפט מודע לזה היטב. עובדה שמאז שחוקקו את חוקי היסוד לפני כעשרים שנה בוטלו כעשרה חוקים בלבד. זה כשלעצמו מראה את מידת הזהירות שנוקט בית המשפט, משום שלבטל חוק שחוקקה הכנסת זה צעד דרמטי,

”החברה לא מוקיעה...”

”הייעוץ המשפטי לצבא? חרב ומגן”

כתבת במאמר לרגל פרישתה של הני שיאה ביניש שהיא השכילה להבין שגורמים במערכת הביטחון לעיתים נושאים את שם הביטחון לשווא. כמי שליווה נוסאים ביטחוניים בפרקליטות במשך שנים, האם התופעה עדיין קיימת לדעתך?

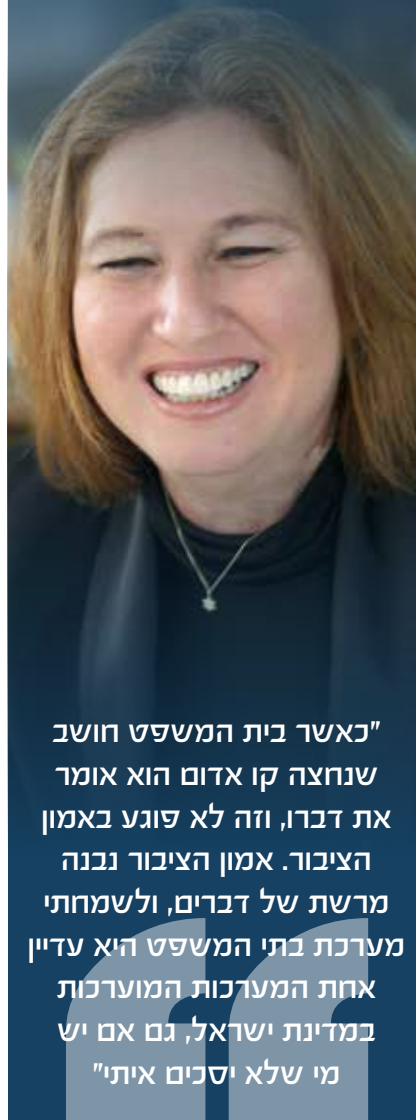
זו תופעה שבוודאי רווחה בעבר, אבל חל בה שיפור ניכר. היום ניכרת הפנמה של הערכים המשפטיים ושל זכויות אזרח בקרב גורמי הביטחון. מובן שתמיד אפשר לשפר, ולא אגיד שכיום לא נושאים את שם הביטחון לשווא, אבל המצב השתפר באמת.

האם אתה שבע רצון מתוצאות הליווי המשפטי הצמוד שנתנה הפרקליטות למערכת הביטחון במבצע צוק איתן?

מי שמוביל את הייעוץ המשפטי לצבא הוא הפרקליטות הצבאית הראשית, והיא מעורבת מאוד. רבים טוענים שהיא מעורבת מדי, אבל שום נזק אמיתי לא נגרם לישראל מהקפדה על שלטון החוק בצבא. להפך, בעקבותיה יש יותר מודעות ויותר הקפדה על שמירת החוק הבינלאומי. אפשר בהחלט לנהל מאבק יעיל בטרור, כמו בצוק איתן, ובה בעת לשמור על חוקי המשפט.

בראייה הרחבה, טוב לה למדינה שכר חות הביטחון נהנים מייעוץ משפטי. אגב, בניגוד למה שנטען, לא כל חייל הולך עם עורך דין בתרמילו. רחוק מכך. עיקר תפקידנו הוא להציב את הנורמות המשפטיות, להגדיר מה הכללים המשפטיים המחייבים, ועדיין יש מרחב תמרון רחב מאוד לצבא לנהל את המבצע. שום עורך דין לא הולך ואומר לחייל ברמת פרטנית ”עכשיו תירה”, ”עכשיו אל תירה”. אלה השמצות חסרות בסיס. הפרקליטות הצבאית יודעת היטב את תפקידה, אנחנו יודעים היטב את תפקידנו ואנחנו לא מנהלים את המלחמה. מי שצריך לנהל את המלחמה זה הצבא בהנחיית הדרג המדיני, ואנחנו אמורים לתת את המעטפת המשפטית שנותנת לישראל לא רק חרב אלא גם מגן מפני הליכים מש-

”אני לא נוהג לסכם כהונות של פוליטיקאים. ברמה האישית הייתה לי מערכת יחסים טובה ועניינית עם השרה לבני, שהייתה שותפה למאבק שלנו בהסתה ובעבריינות אידאולוגית. במובן הזה שמחנו לשתף פעולה”

”כאשר בית המשפט חושב שנחצה קו אדום הוא אומר את דברו, וזה לא פוגע באמון הציבור. אמון הציבור נבנה מרשת של דברים, ולשמחתי מערכת בתי המשפט היא עדיין אחת המערכות המוערכות במדינת ישראל, גם אם יש מי שלא יסכים איתי”

לכמה שאלתי כל אחד מהם איפה התמחה, ורבים מהם השיבו כי התמחו בפרקליטות. אני לא מתפלא; זה מקום עבודה חשוב מאוד. אחת ממטרות העל שלי היא בתחום ההון האנושי, אני רוצה להביא יותר מצטיינים. אני רוצה להביא אנשים שזה הייעוד שלהם, שלא באים לעשות סיבוב אלא שהייעוד שלהם הוא לשרת את הציבור.

איך עושים את זה?

עשינו תוכנית רב-שלבית. אנחנו רוצים למשוך את המתמחים הטובים ביותר, ואת זה צריך להתחיל לתכנן כשהם סטודנטים. בשנה הקרובה יהיו עשר קליניקות באוניברסיטאות ובמכללות שבמסגרתן ייחשפו הסטודנטים לעבודת הפרקליטות. אני בטוח שמי שנחשף לעבודת הפרקליטות, יש סיכוי טוב שירצה להתמחות בפרקליטות. ואם נצליח למשוך סטודנטים טובים, יהיה לנו מאגר לבחור ממנו מתמחים טובים.

חוץ מזה, לראשונה יתקיים מפגש של פרקליט המדינה עם סטודנטים מצטיינים מכל הארץ כדי שיכירו את הפרקליטות וישקלו לבוא להתמחות.

אם יש מתמחים טובים ומצוינים, לאחר שנת ההתמחות קל מאוד לדעת את מי מהם כדאי להשאיר בפרקליטות.

אתם מבקשים להרחיב גם את הייצוג של המגזרים השונים.

נכון. אחת המטרות שלי היא לגוון במידת האפשר, ושיהיה ייצוג ראוי גם לחרדים, גם לבני מיעוטים – ערבים, דרוזים, צ'רקסים – גם ליוצאי אתיופיה, גם לאנשים עם מוגבלויות. זה חשוב לא רק לגיוון ההון האנושי בפרקליטות, אלא גם משום שכל אחד מהם ישמש סוכן שינוי במשפחה שלו, בשכונה שלו ובחברה שלו. יש לצערי לא מעט חוסר אמון כלפי השלטון בכלל ודווקא באוכלוסיות מיעוטים, והפרקליטות היא חלק מהשלטון. חשוב שאנשים ידעו כי הפרקליטות היא גם שלהם.

לגמרי. קודם כל, ברמה הפיזית זאת עבר-
דה קשה יותר ממה שחשבתי. אבל זאת
עבודה מעניינת מאוד. קשה לי לספור בכמה
עניינים אני מתעסק ביום.

בעבר הייתה הפרקליטות קטנה יותר
ולא הייתה לה מסורת ניהולית, אבל היום
אני חייב לתפקד גם כמנהל, ואלה החלטות
מסדר גודל אחר – לדאוג לאיכות האנשים,
לדאוג לרווחת האנשים, לוודא שיהיו לי
האנשים הכי טובים, להידרש לבעיות של
אנשים מסוימים, לקדם מנהלים. שני הכר-
בעים שיש לפרקליט המדינה – כובע הס-
מכות המקצועית הבכירה והכובע הניהולי
– הם שעושים את התפקיד למעניין כל כך.

“מתגעגע להופעות בבתי המשפט”

**איזו אישיות השפיעה הכי הרבה על
דרכך המקצועית?**

אהרן ברק ודורית ביניש. הייתי מתמחה
של ברק ועוזר של ביניש. שניהם אנשים
מרשימים ביותר, סופר-מקצועיים, בעלי
אישיות שאני מעריך מאוד לא רק ברמה
המקצועית אלא גם ברמה האישית. הם היו
המנטורים שלי, אם אפשר לומר.

**מה היית מייעץ היום לעורך דין בתחילת
דרכו?**

לעורך דין צעיר וטוב הייתי מייעץ שיבוא
לפרקליטות.

ואחר כך שיישאר בפרקליטות?

אחר כך שיישאר בפרקליטות ויראה
בעצמו שליח ציבור – אדם שפועל מתוך
אידאולוגיה. שישלים עם זה שעשיר הוא
לא יצא מפה, אבל יבין שיש דברים הרבה
יותר חשובים בחיים מאשר כסף.

אתה לא מתגעגע להופעות בבתי משפט?

אני מתגעגע מאוד. אני מחפש את התיק
המתאים כדי לעשות זאת.

על הכיסא שלך ישבו דורית ביניש ועדנה

ארבל שעבדת איתן בצמידות ועברו לכהן

בבית המשפט העליון. זה חלום אישי שלך?

תנו לי להיות פרקליט מדינה כהלכה,
ואשמח בחלקי עד מאוד.

**“במשך שנותיי בפרקליטות
תקפו אותי גם מן השמאל וגם
מן הימין. בעבר אמרו שאני
עושה דברו של השלטון ותקפו
אותי על איזה מין דברים אני
מסכים להגן. כמו שאומרים,
אם מתקיפים אותך גם מפה
וגם מפה, כנראה אתה בסדר”**

**“אני מקווה שבקרוב
יהיה אפשר לסיים את הסכסוך
ולאפשר לנציבה לעשות
מלאכתה, ומצד שני להרגיע
את החששות המוצדקים של
הפרקליטים. הנציבה כבר
עורכת ביקורות מערכתיות
שהממצאים שלהן יוכלו
לסייע בשיפור עבודתנו”**

פטיים בינלאומיים.

צריך להבין שהעולם השתנה, והיום החד-
שיפה גדולה יותר להליכים פלייליים בינ-
לאומיים במדינות שונות ובפורומים בי-
נלאומיים. עד עכשיו ישראל עמדה היטב
בכל מיני הליכים, בין היתר בזכות הייעוץ
המשפטי הזה.

**מה תגובתך לביקורת על היעדר אכיפה
של שלטון החוק במקומות רגישים כגון
מזרח ירושלים?**

דווקא בתקופה האחרונה, בעקבות הת-
גברות ההתפרעויות והפרות החוק בירוש-
לים, מושקע מאמץ אדיר, והמשטרה תגברה
את כוחותיה בעיר. למיטב ידיעתי נכנסים
היום כמעט לכל מקום, ועל הדרך אוכפים
גם עיקולים וחובות לרשויות שונות.

בעקבות התגברות זריקות האבנים
הוצאתי הנחיה והחמרנו את המדיניות
בנושאים כגון העמדה לדיון, מדיניות העני-
שה ומדיניות המעצרים משום שהמצב אכן
נורא. אני מאמין שלא צריכה להיות אקס-
טריטוריה, גם אם מבחינה טקטית לא תמיד
על כל דבר אתה חייב להיכנס באותו רגע.

“לא כמו שחשבתי שזה יהיה”

**איך אתה מסכם את השנה הראשונה
בתפקיד? עברה מהר?**

השנה עברה לאט. זאת הייתה השנה הע-
מוסה בחיי שהייתה בה גם האחזיות הרבה
ביותר, אז זה לא מפתיע. מדובר במיליון
החלטות ובמיליון עניינים. זה מאתגר ולפ-
עמים לא פשוט, אבל זה תפקיד רציני.

כפי שציפית שיהיה?

לא.

מאיזו בחינה?

עשרים וחמש שנה אני מסתובב סביב
החדר הזה. אני אולי האדם שפקד את החדר
הזה יותר מכולם כעוזר, כפרקליט, כמשנה,
וחשבתי שאני יודע בדיוק איך זה להיות
פרקליט מדינה. ובכל זאת זה אחרת.

**אז הקלישאה “דברים שרואים מכאן לא
רואים משם” באמת תופסת?**